

tal, az utánnyomás' mételyétől megmenteni lelkesen igyekezik.

Ismételve folyamodásunkat, mély tisztelettel maradunk stb.

II.

Törvényczikk-javaslat.

az irói tulajdonról.

Hogy az irodalmi munkálatok' tulajdona utánnyomás ellen védve, 's így ne csak az írónak érdemlett jutalma, hanem ez által a' tudományosság' ügye is minél hathatóssabban biztosítva legyen, rendeltetett:

1. §. Csak a' szerzőnek, és ki tőle származtatja le felhatalmaztatását, van joga egy már kiadott munkát, a' jelen törvény által szabott idő' lejártáig, egészben vagy részben újra lenyomatni.

2. §. A' szerzőnek hatalmában áll valamelly munkája' tulajdonjogát a' jelen törvény' korlátai közt, általan vagy feltételesen, bizonyos időre vagy mindenkorra, ajándék, eladás vagy végintézet' útján másra átruházni, ki ez által a' törvényben kiszabott idő' lejártáig, a' szerző' jogaiba, ezeknek egész terjedelme szerint, lép.

3. §. Ha a' szerző végrendelet nélkül halna meg, munkáinak tulajdonjoga le vagy felmenő egyenes vonalban vérszerinti örököseire száll; illyek' nem léteben közbirtokká válik.

4. §. E' törvény a' szerzőt, míg él, örököseit 's egyéb jogviselőit azon túl még hatvan évig védi, a mennyiben bizonyos munkanemekről a' jelen törvény másképp nem intézkedik.

5. §. E' hatvan év olly munkáknál, mellyek belső összeköttetésnél fogva egészet képeznek, teljes befejeztetősöktől, olly folytatott munkáknál pedig, mellyek illy egészet nem képeznek, minden egyes rész' megjelentétől, számíttatik.

6. §. Az évek' számítása mindig valamelly munka' megjelentét követő kalendáriumi évvel kezdetik.

7. §. Minden új kiadás, ha az arra kizárólag jogosítottnak megegyezése nélkül történik, *utánnyomátnak* neveztetik.

8. §. Minden utánnyomat, 's mi törvény által azzal egy karba tétetik, *tilalmas*.

9. §. *Tudományos leczkéket* 's egyéb nyilvánosan felolvasott szerzeményeket, úgy *egyházi beszédek*et is, mint élő szóval kiadott munkákat, egész terjedelmök szerint, vagy csak teljes kivonatban, a' szerző' szavaival 's igazi neve alatt vagy máskép, a' szerző vagy jogviselői' megegyezése nélkül kiadni, utánnyomásnak vétetik, és pedig akkor is, ha a' hallgató tanpénzt vagy más című díjt fizetett volna.

10. §. *Politikai 's törvénytörvényes beszédek*nek más mint a' szónok általi kiadása ennek jogaiba nem ütközik. Azonban egy egy szónok' beszédeit összegyűjtve könyvként kibocsátani, 's még inkább maga a' szónok által összegyűjtve kiadottakat megegyezése nélkül újra kiadni, utánnyomásnak vétetik.

11. §. A' hazában megjelent munkát valamelly hazabeli nyelvre *fordítva*, a' szerző vagy jogviselői' megegyezése nélkül kiadni, vagy a' másutt kiadottat az országba behozni, szinte utánnyomásnak vétetik.

12. §. A' melly munka más, a' hazában megjelent, munka' tartalmát lényegetlen változtatások és kihagyásokkal, habár új cím alatt, és új szerkezettel, adja vissza, utánnyomátnak tekintendő.

13. §. Hazai munkákból tett *kivonatok*, ha az eredetinek tartalmát lényege szerint magokban foglalják; úgy mások' munkáinak átdolgozása is, a' szerző vagy ennek jogviselője' megegyezése nélkül kiadva, utánnyomatoknak tekintendők.

14. §. Köz birtokba átment munka' *átdolgozása* sza-

bad, de illy átdolgozás' utánnyomása tilos, a' nélkül még is, hogy ez által más ugyanazon munka' újra átdolgozásában gátoltatnék.

15. §. A' *szerzőnek* szabadságában áll, ha e' jogáról szerződés által le nem mondott, egy időre vagy bár mindenkorra átengedett munkáját változtatásokkal, és toldásokkal ismét kiadni, ha ezek legalább két harmadát alkotják az egésznek; hasonlóképen ha annak alakját egészen, vagy legalább úgy változtatja meg, hogy az ez által új munkának tekintethetik.

16. §. Nyomatott munkák' egyes helyeinek szó szerinti *idézése* szabad, ha sem azon könyvnek, melyből a' helyek vétettek, sem annak, melybe áttétettek, harmad részét meg nem haladják: különben az utánnyomásnak vétetik.

17. §. *Mutatók, leltárak*, bár mások' munkáihoz, önálló munkálatoknak tekintetnek, 's azért az alapul szolgáló munka' szerzői vagy jogviselői által is, akár szóról szóra, akár csekély változtatásokkal lenyomatások valóságos utánnyomatsnak tekintendő.

18. §. *Nyelvemlékek, történeti kútők, oklevélgyűjtemények*, első kiadóiknak, vagy ezek' jogviselőinek húsz évig kirekesztő tulajdonai maradnak. Megengedtetvén mindazáltal másnak is ugyanazon munkákat ugyanazon vagy más forrásokból teljesebben, hívebben vagy egyéb tekintetből helyesben, minden esetre előbbi összes kiadásuktól függetlenül, ismét kiadni.

19. §. *Népregék, mondák, mesék, daloknak*, valamint *közmondások'* gyűjteményeinek szóbeli hagyomány után vagy nyomatott és sokféle elszórt anyagokból kiadásai, a' kiadók' vagy ezek jogviselőinek húsz évig kirekesztő tulajdonai maradnak. Megengedtetvén mindazáltal másnak is ugyanazon tárgyakat, ugyanazon első forrásokból,

hívebben és új elrendeléssel, minden esetre előbbi összes kiadásuktól függetlenül, ismét kiadni.

20. §. *Régi classicusok* újra átvizsgált hiteles kéziratokból előállított szövegének kiadásai; így újabb kori írók *összedett munkáik* is, ha nem pusztá újra-nyomások, hanem utánjárással, kutatással, gyűjtött, critikai szemmel átnézett, netalán hibáikból kitisztított szövegű kiadások, szinte húsz évig maradnak kiadóik, vagy ezek jogviselőinek kirekesztő tulajdonai. Megengedtetvén egyébiránt másnak is ugyanazon munkákat, ugyanazon első forrásokból, hívebben és új elrendeléssel, minden esetre előbbi összes kiadásuktól függetlenül, ismét kiadni.

21. §. Valamelly író munkáihoz szedett *pótolékok*, ha az azokkal járó tulajdonjog elévült, akkor is, ha a fő gyűjtemény másnak igaz tulajdona volna, jelen formájokban tíz évig a kiadó vagy jogviselőinek kirekesztő tulajdonai maradnak. Megengedtetvén egyébiránt másnak is ugyanazon munkákat, ugyanazon első forrásokból híven, 's új elrendeléssel, minden esetre az előbbi gyűjteménytől függetlenül, ismét kiadni.

22. §. Közbirtokba átment munkák új kiadásaihoz készült *előszók, bevezetések, jegyzetek, magyarázatok, mutatók*, 's különféle *toldalékok*, önálló eredeti munkálatoknak tekintetvén, a szerző vagy jogviselőinek kirekesztő tulajdonai, 's mint ilyenek ezek megegyezése nélkül újra nem nyomtathatók.

23. §. Kisebb tudományos, szónoki és költői darabokat vagy töredékeket, irodalomtörténeti, critikai, aesthetikai, vagy egyéb *kézi és tankönyvekbe, anthológiákba, chrestomathiákba* felvenni szabad, ha ezeknek célja az írók, bizonyos írásnemek, vagy épen egy egész literatura ismertetése, avagy elméleti fejtegetések felvilágosítása; 's ha e végre bevezetések, ismertetések, talán életrajzok, jegy-

zések és magyarázatok is járulnak hozzá. Megjegyeztetvén hogy

a) Bár kisebb, de külön könyvként is megjelent művek se egészen, se nagyobb részben, a' szerző' vagy jogviselői' megegyezése nélkül, fel nem vétethetnek.

b) A' szerkesztő' igazi neve a' czímen ki legyen téve, különben az utánnymatnak tekintetik.

c) Nagyobb és kisebb művek és töredékeknek, kimutatható tudományos vagy oktatási czél nélkül egybeállított gyűjteményei utánnymatnak tekintetnek, habár azoknak egy része köz birtokba átment művekből állana is.

24. §. Olly irodalomtörténeti, critical 's aetheticai, vagy egyéb *kézi- és tankönyvek*, *chrestomathiák* stb, mellyek egy vagy több írókból vett példánydarabokból állanak, írójogi tekintetben önálló eredeti munkáknak tekintetnek, 's mint ilyenek az utánnymás ellen védve vannak. Megengedtetvén egyébíránt másnak is ugyanazon forrásokból, hasonló célra illy gyűjtemények' kiadása, de úgy, hogy mind a' választás és elrendelésben, mind a' történeti, bíráló és magyarázó részekben, önálló munkásság tűnjék ki.

25. §. Köz birtokba még át nem ment munkák' *válogatott*, vagy *összevont kiadása*, ha a' szerző' vagy jogviselőinek megegyezése nélkül eszközöltetett, utánnymatnak tekintetik.

26. §. Bármelly szakbeli *folyóíratot*, akár egészben, akár annak egyes cikkelyeit, külön vagy más folyóíratban ismét lenyomatni, tilos. Magának illy egyes cikkely' szerzőjének is azt, ha közte 's a' szerkesztő közt erre nézve más értelmű egyezkedés nem volna, a' megjelenéstől számítva egy év' leforgása előtt, újra kiadni tilos.

27. §. Political, irodalmi, tudományos és művészeti, szóval mindennemű hírek' utánnymása, a' források' meg-

említésével szabad. Ellenben ki értekező, vítató, sőt levelezési nagyobb czikkelyeket is valamely hírlapból gyakran teljesen lenyomtat, akkor is, ha az egyes czikkelyek egy egy nyomtatott lapot nem tennének, utánnyomtatónak tekintendő.

28. §. Ki valamely *kéziratot*, mellynek szerzője, vagy más jogos birtokosai élnek, ezeknek megegyezése nélkül kiad, utánnyomást követ el.

29. §. *Hátrahagyott kézirat* jogos birtokosa, ha a' szerzőnek sem örökösei, sem egyéb jogviselői nincsenek, ezeknek helyébe lép, 's annak kiadását eszközölheti; kivévén ha bebizonyítható, hogy szerző azokat nem a' közönségnek szánta, vagy a' kiadási szándékról utóbb lemondott, vagy épen ellenzette a' kiadást: ilyenkor annak kiadása csak a' szerző' neve nélkül történhetik.

30. §. *Leveleket*, míg írójok él, az ő-, ennek halála után harmincz évig jogutódainak, 's mind két esetben egyszersmind annak, kihez intéztettek, vagy ha az nem él, jogutódainak megegyezése nélkül kiadni, utánnyomásnak tekintetik.

31. §. Ki munkáját egyszerre többeknek adja el, azoknak tudta 's kölcsönös megegyezése nélkül; úgy az, ki más' *kéziratát* a' magáé gyanánt adja ki: nem csak utánnyomást követ el, hanem egyszersmind csalást, mellyért mint csaló is fog büntettetni.

32. §. Valamely folyó munka' *czímének* átvétele, ha általa az újabb munka egy elébb létezővel vagy ütközésbe, vagy összeköttetésbe hozatik, utánnyomásnak tekintendő.

33. §. *Névtelen* vagy *álnevű munka* a' törvénynek ugyanazon védelmében részesül, mellyben a' megnevezett íróé; mennyiben azt külön intézkedés meg nem szorítja. (23. §. b.)

34. §. Midőn valamely munkának *több szerzője* van, a' tulajdonjog' tartama' (meddig tartása) alapjául a' legtovább éltnek halála szolgál.

35. §. *Academiák', tudós társaságok', egyetemek'* és *status'* kiadásai, név szerint a' társulatilag készült, valamint az egyes apróbb darabokból álló gyűjteményes munkák, mint ilyenek 's e' formában, ez intézeteknek örök tulajdonai. Mindazáltal az utóbbiakban előforduló egyes darabokhoz, ha azt külön szerződés nem határozza el, a' megjelenéstől számítandó egy év múlva a' szerzők', vagy jogviselőiknek tulajdonjoga föléled.

36. §. Ha a' *szerző* valamelly munkáját szerződése' ellenére, 's engedményesének megegyezése nélkül idő előtt újra kiadja, utánnyomást követ el.

37. §. Eredeti *színműnek* nyilvános előadása egészben, lényegetlen rövidítésekkel, vagy részenként; úgy hazai író által készült, 's még e' törvény' védelme alatt álló eredeti színmű' fordításának vagy utánképzésének nyilvános előadása is, csak a' szerző', vagy jogviselőinek megegyezésével történhetik, akár van az nyomtatva, akár nincsen; e' kizáró tulajdonjog a' szerző' haláláig, 's azon túl még tíz évig tartván.

38. §. Ha megmutatható, hogy tizenöt évvel az író' halála után valamelly munka már tíz év óta eltűnt a' könyvkereskedésből: az, elhagyott jószágnak tekintetik, a' vele járó kiadói jog *elévül*, 's a' munka köz birtokba megyen által.

39. §. Midőn azonban valaki egy, *elévülés* által köz birtokba átmenő munkát nyomtatni akar, tartozik elébb a' régi tulajdonost szándékáról értesíteni, ki viszont köteles történt értesíttetéséről neki elismervényt adni; mit ha megtagad, vagy épen nem nyilatkozik, jogáról lemondottnak tekintetik.

40. §. Azon időponton túl, mellyben valamelly munka, *elévülése* által köz birtokká válik, a' jogtulajdonos, ha jogáról le nem mondott, ezt legfőlebb öt év alatt eszközölt teljes kiadás által élesztheti csak fel.

41. §. Ki a' szerzőt vagy jogviselőit illető kizáró jo-

got valamelly kéziratnak megegyezésök nélkül kiadása által (28. 29. §.) sérti, a' károsítottakat teljesen kármentesíteni köteles, 's a' még fennlévő példányok' elkobzásán kívül 50—1000 forint birsággal büntettetik.

42. §. Ki valamelly hátrahagyott kéziratnak a' szerző' szándéka' ellenére eszközölt kiadásával (29. §.) ennek erkölcsi jogát sérti, a' példányok' elkobzásán kívül 200 forint birsággal büntettetik.

43. §. Ha valamelly munka, jogviselői által már ki volt adva, a' *kárpótlás* az eset' minőségéhez képest a' jogos kiadás' 50—1000 példánya' bolt-ári becsét felérő összegben fog bíróilag meghatározatni; 's az utánnyomat' példányaiv, valamint az e' célra rendeltetett maradandó készülétek, mint öntött formák, réz vagy kötőablák, stb elkoboztatni.

44. §. A' törvénytelen kiadás' *elkobzott példányai*, valamint az utánnyomás' maradandó *készületei* is megsemmisíttetnek, vagy a' károsítottak engedtetnek át, ha ez kívánná. De ez utóbbi esetben a' károsított az elítéltnek a' példányok' előállításí árát magának a' kárpótlási summából letudhatja.

45. §. Ki valamelly törvénytelen kiadást tudva *árul*, a' jogtalan kiadóval egyetemben (in solidum) köteles a' károsítottat kármentesíteni, 's az eset' minemőségéhez képest a' 41. 42. 43. §§. értelmében meghatározandó birsággal is tartozik.

46. §. Ki a' szerző' vagy jogviselői' kizáró joga ellen valamelly eredeti, vagy fordított vagy utánképzett *színművet* nyilvánosan előadat, akár egyedül adatott a' darab, akár mással, az előadás' összes bevételén túl, 's így a' reá fordított költségek' lerovása nélkül, még 10—100 forint birsággal lakol.

47. §. A' megítélt birságok 's kártalanítási összegek minden egyes esetben a' *vádlót illetik*, 's az ítéletek más pénzbeli elmarasztalások' módjára az 1836: 15. törvénycikk szerint hajttnak végre.

48. §. Ha az *elmarasztalt* annyi értékkel, hogy az elmarasztalási összeg abból kész pénzben egészen kikerüljön, nem bír, akkor az a' hátralévő összeghez mérsékelt személyes *fogsággal* büntetetik.

49. §. Ki magát írói vagy kiadói jogában sértettnek érzi, a' károsító ellen azon helynek, hol a tett' elkövetése állítatik, hatósága' útján, ha előre szükségesnek tartja, *nyomozást* indíthat. Magok a' törvénytelenül kiadott, vagy ilyeneknek állított példányok, valamint az utánnyomás' maradandó készületei, hozandó ítéletig, a' nyomozó hatóság által bírói zár alá legottan csak akkor tétetnek, ha a' nyomoztató vagy azoknak értékeig biztosítékot, vagy kezeszt állít, avagy pörvesztés' esetére, a' kárpótlást fizetni nem bírván, az e' helyett reá mérendő fogság' kiállítására ajánlkozik. Azonban a' példányok' árulásából bejövő pénz a' nyomozó hatóság által az eladónál, ennek felelősége alatt, minden esetre letiltassék az ügy' befejeztéig.

50. §. *Vádló* csak a' károsított fél, u. m. szerző, vagy jogviselő lehet; a' 42. §-ban kijelelt erkölcsi sérelem' esetében bárki más.

51. §. A' jelen törvény által kijelelt minden esetek és vétségek' *ítélőszéke*, egy alább (52. §.) megírt választott bíróság. Főlebbvitel mindenkor birtokon belül engedtetik a' királyi táblára, honnan további főlebbvitelnek semmi esetben helye nem leend.

52. §. A' vádló a' vádlott ellen akár a' helyhez képest, még pedig mind két esetben, királyi vagy más városokban polgári rang' különbsége nélkül, egyebütt szolgabíró elébe, keresetleivel, minden bizonyítékkal ellátva, beadja. Ezen *hatóságok* a' feleknek, megjelenésre, a' távolsághoz mért helyeken három napnál tovább nem terjedhető, de az ország' legtávolabb részében is hat hetet felül nem multható rövid határidőt rendelnek, melly alatt mindenik fél, de egyedül csak a' megjelenésre kitűzött he-

lyen lakó egy egy bírót tetszés szerint választani, ennek nevét, 's ha valamelyik fél maga személyesen megjelenni nem akarna, ügyvédét, vagy bármely megbizottját írásban bejelenteni köteles. Ha a' felek közül valamelyik a' kitűzött határidőre akár az általa választott bírót, akár a' megbizottat be nem jelenené, az elmulasztott választást az idéző tanács vagy szolgabíró teljesítendi.

53. §. A' választott bírakkal e' választási irat közöltetvén, ezek magoknak tüstént elnököt választanak. Valamely bíró' akadályoztatásának esetében az illető fél, vagy ez személyesen jelen nem lévén, megbizottja a' fentebbi módon más bírót választhat. Az elnök' akadályoztatása esetében is az előbbi szabály szerint a' megválasztott bírák által választatik más elnök.

54. §. Ezen perben vádló és vádlott csak két ízben *válthatnak szót*, a' keresetlevél is egy szóváltásnak vétetvén, 's mindenik szóváltásnak írásban elkészítésére legfőbb három nap engedtetvén. Ugyan azért a' megjelenésre kitűzött határidőtől számítva három nap alatt a' vádlott, vagy illetőleg megbizottja, minden felszólítás nélkül a' keresetlevélre adandó feleletét az idéző hatóságnál beadni köteles. E' hatóság pedig azt hátiratilag a' vádlóval tüstént közölvén, ez a' közléstől számítandó három nap alatt szinte válaszolni, 's erre a' fentebbi módon közlés után a' panaszlott is három nap alatt végiratát beadni tartozik. Mindezek után az írományok a' hatóság által a' választott bíróságnak átadatnak. Ha valamelyik fél meg nem jelent, vagy a' határidőre szóváltását be nem adta: a' határidők' eltelte után a' választott bíróság a' beadottakból minden esetre ítéletet hoz.

55. §. Minden bebizonyított károkat és költségeket *viszkeresetileg* mindenkor a' vesztes fél tartozik a' nyertesnek a' választott bíróság' megállapítása szerint megtéríteni; e' jelen pörben a' feleknek teljes kölcsönös viszkeresete lévén egymás ellen.

56. §. Hogy valakit utánnyomás' vétségében elmarasztalni lehessen, kell hogy a' jelen törvény' valamelly pontja' ellenére készült példány előmutattassék.

57. §. Ha a' felek' valamellyike bővebb bizonyíthatás, például újabb nyomozás végett valamellyik szóváltásban *hatalasztást* kért, ezt a' választott bíróság, ha szükségesnek találja, egyszer és nem többször, megengedheti. Vagy ha illy kérés nélkül is a' tény a' választott bíróság előtt kétes lenne, ennek, eldöntő ítélet' hozatala előtt egy *szakértő bizottságtól* kell a' magyar academia' útján felvilágosító véleményt kívánnia.

58. §. A' *szakértő bizottság* három academiai, két nem-academiai íróból, 's két könyvárusból, összesen hét tagból áll, melly minden egyes esetben a' m. academia által neveztetik ki, 's mellyben mindenkor a' jelenlévő legidősebb bizottsági tag elnököl.

59. §. A' *főlebbvitelt*, a' választott bírósági ítéletnek, a' felek-, vagy illetőleg megbízottjaikkal történt közlése után, harmad nap kell írásban beadni, későbbben vagy szóval közbevetett főlebbvitel el nem fogadtatik, 's e' főlebbvitelen kívül e' tárgyú perekben semmiféle más *perorvoslatnak* helye nincsen.

60. §. Az ítéletet az 52. §-ban nevezett azon hatóság, ki elébe a' keresetlevél adatott, 's ki e' végett a' választmány által megkeresendő lészen, *hajtja végre*, valamint általában a' választott bíróságnak, ítéletközlési 's főlebbviteli minden intézkedései is, ugyanazon hatóság által vétetnek foganatba.

61. §. A' jelen törvény' védelme kiterjesztetik az *Erdélyben* megjelent munkákra is; a' Rendek viszont kérvén Ő Felségét, hogy a' magyarországi írói tulajdonnak Erdély' részéről is biztosítását kegyesen eszközölni méltóztassék.

62. §. Kiterjesztetik továbbá a' jelen törvény' védel-

me az Ő Felsége' valamennyi örökös *tartományaiban* megjelent munkákra is; a' Rendek viszont kérvén Ő Felségét, hogy a' magyarországi írói tulajdonjogot valamennyi örökös tartományai' részéről hasonlókép kegyesen biztosítani méltóztatnék.

63. §. Végre kiterjesztetik e' törvény' védelme mind az élő íróknak a' *törvény' hozatása előtt* megjelent munkáikra, mind a' meghaltakéira, ha jogviselők' létében, a' szerző' halálától számított törvényes hatvan év még el nem telt.

A' november' 21. volt ülésben tett az igazgató jelentést ez ügy' sorsáról. E' szerint az alsó tábla a' tárgyat Szemere B. követ úrra bízván véleményezés végett, e' derék férfiú azt lelkesen felfogta, tett jelentésében a' törvényhozó testületnek buzgóan ajánlotta, 's a' felterjesztés' nyomán egy új törvényjavaslatot mutatott be, melly a' művészeti jogokra is kiterjed*). E' javaslat aztán nem csak a' kerületi ülésekben, hanem az alsó tábla' országos ülésében is, valamint a' nmélt. főrendek által csekély módosításokkal elfogadtatván, Ő Felségének fel is terjesztetett; de miután e' felterjesztés csak az országgyűlés' vég napjaiban történhetett, a' tárgyak' sokasága miatt leirat iránta többé nem érkezhett. Teljesség' okáért beiktatjuk ide a' véleményző követ úr' szerkesztését, miután az országgyűlési irományok' kiadása még nem haladt elő addig, hogy az *elfogadott* törvényczikket adhassuk.

*) Külön megjelent Pozsonyban, Weber S. L. bet. illy czím alatt: Jelentés és Törvényjavaslat az irodalmi és művészi jogok' biztosításáról. Fol. 21. l.